

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
M. SZPUNAR
fremsat den 22. januar 2019¹

Sag C-694/17

**Pillar Securitisation Sàrl
mod
Hildur Arnadottir**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Cour de cassation (kassationsdomstol, Luxembourg))

»Præjudiciel forelæggelse – retternes kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område – Lugano II-konventionen – direktiv 2008/48/EF – kreditaftale – begreberne »forbruger« og »brug uden for erhvervsmæssig virksomhed««

I. Indledning

1. Denne anmodning om præjudiciel afgørelse vedrører sammenhængen mellem definitionerne af begrebet »forbruger« i to forskellige retsakter, som er omfattet af Domstolens fortolkningskompetence.

2. Cour de cassation (kassationsdomstol, Luxembourg) ønsker i denne sag nærmere bestemt oplyst, om en person, der har indgået en låneaftale, som i overensstemmelse med artikel 2, stk. 2, litra c), i direktiv 2008/48/EF² ikke er omfattet af dette direktiv, fordi det samlede kreditbeløb ydet i henhold til aftalen er på over 75 000 EUR, automatisk skal anses for ikke at være forbruger i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 15 i konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område³.

3. Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret således oplyst, om et begreb knæsat i direktiv 2008/48, som harmoniserer visse materielle regler vedrørende forbrugerkreditaftaler, har afgørende betydning for fortolkningen af en kompetenceregulering, som lovgiver har fastsat for at beskytte forbrugerne i grænseoverskridende tvister med erhvervsdrivende. Den foreliggende sag giver således Domstolen mulighed for at videreudvikle sin nyere praksis, som udtrykt i Vapenik-dommen⁴ og Kainz-dommen⁵, angående bestræbelser på at opnå sammenhæng mellem begreberne i international privatret inden for Unionens retsorden.

1 – Originalsprog: fransk.

2 – Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 23.4.2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66, og berigtiget i EUT 2009, L 207, s. 14, EUT 2010, L 199, s. 40, og EUT 2011, L 234, s. 46).

3 – Konvention undertegnet den 30.10.2007 (EUT 2009, L 147, s. 5), hvis indgåelse blev godkendt på Fællesskabets vegne ved Rådets afgørelse 2009/430/EF af 27.11.2008 (EUT 2009, L 147, s. 1) (herefter »Lugano II-konventionen«).

4 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

5 – Dom af 16.1.2014 (C-45/13, EU:C:2014:7).

II. Retsforskrifter

A. Lugano II-konventionen

4. Afsnit II i Lugano II-konventionen med overskriften »Kompetence« omfatter i afdeling 4, der har overskriften »Kompetence i sager om forbrugeraftaler«, artikel 15, som fastsætter følgende i stk. 1:

»I sager om aftaler indgået af en person (forbrugeren) med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervmæssige virksomhed, afgøres kompetencen efter denne afdeling, jf. dog artikel 4 og artikel 5, stk. 5:

- a) når sagen vedrører køb af løsøregerstande, hvor købesummen skal betales i rater, eller
- b) når sagen vedrører lån, der skal tilbagebetales i rater, eller andre kreditdispositioner, som er bestemt til finansiering af køb af sådanne genstande, eller
- c) i alle andre tilfælde, når aftalen er indgået med en person, der udøver erhvervmæssig virksomhed i den konventionsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl, eller på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod denne stat eller mod flere stater inklusive denne stat, og aftalen er omfattet af den pågældende virksomhed.«

5. Konventionens artikel 16, stk. 2, har følgende ordlyd:

»Sager, som agtes rejst mod forbrugeren af forbrugeren medkontrahent, kan kun anlægges ved retterne i den konventionsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl.«

6. Lugano II-konventionens artikel 23 giver parterne mulighed for ved aftale at tillægge en ret eller retterne i en konventionsstat kompetence til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold. Med hensyn til sager om forbrugeraftaler, som er omhandlet i konventionens afdeling 4, bestemmer artikel 17 imidlertid følgende:

»Denne afdeling kan kun fraviges ved en aftale om værneting:

- 1) der er indgået, efter at tvisten er opstået, eller
- 2) der giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling, eller
- 3) der er indgået mellem en forbruger og hans medkontrahent, som på tidspunktet for forbrugeraftalens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted på samme konventionsstats område, og tillægger retterne i denne stat kompetence, medmindre en sådan aftale om værneting ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat.«

B. Direktiv 2008/48

7. Følgende fremgår af tiende betragtning til direktiv 2008/48:

»Definitionerne i dette direktiv bestemmer rækkevidden af harmoniseringen. Medlemsstaternes forpligtelse til at gennemføre bestemmelserne i dette direktiv bør derfor begrænses til dets anvendelsesområde som bestemt ved dets definitioner. Dette direktiv bør dog ikke berøre medlemsstaternes anvendelse af direktivets bestemmelser på områder, der ikke er omfattet af dets

anvendelsesområde i overensstemmelse med fællesskabsretten. En medlemsstat vil således kunne bibeholde eller indføre national lovgivning svarende til dette direktivs bestemmelser eller visse af dette direktivs bestemmelser om kreditaftaler uden for dette direktivs anvendelsesområde, f.eks. om kreditaftaler med beløb på under 200 EUR eller på over 75 000 EUR [...]«

8. Direktivets artikel 2 med overskriften »Anvendelsesområde« fastsætter:

»1. Dette direktiv finder anvendelse på kreditaftaler.

2. Dette direktiv finder ikke anvendelse på følgende:

[...]

c) kreditaftaler med et samlet kreditbeløb på under 200 EUR eller på over 75 000 EUR

[...]«

9. I artikel 3, litra a), i direktiv 2008/48 defineres begrebet »forbruger« som »en fysisk person, der i forbindelse med transaktioner, som er omfattet af dette direktiv, ikke handler som led i sin erhvervsmæssige virksomhed«.

III. De faktiske omstændigheder i hovedsagen

10. Den kassationsindstævnte i hovedsagen (herefter »indstævnte i hovedsagen«), Hildur Arnadottir, som har bopæl i Island, optog i marts måned 2005 et lån på et beløb svarende til mere end 1 mio. EUR hos selskabet Kaupthing Bank Luxembourg. Formålet med lånet var at gøre det muligt for indstævnte i hovedsagen at købe aktier i det islandske selskab Bakkavör Group hf, hvori hun havde en ledende stilling. Lånet skulle tilbagebetales ved en enkelt betaling senest den 1. marts 2010.

11. Der blev ydet sikkerhed for tilbagebetalingen ved en kaution stillet af Bakkavör Group, som var underskrevet af indstævnte i hovedsagen og en anden leder i selskabet.

12. Kaupthing Bank Luxembourg blev efterfølgende opdelt i to enheder. En af disse enheder, kassationsappellanten i hovedsagen (herefter »appellanten i hovedsagen«), selskabet Pillar Securitisation Sàrl, krævede tilbagebetaling af det lån, som indstævnte i hovedsagen havde optaget, ved de luxembourgske domstole og henholdt sig herved til låneaftalens værnetingsklausul til fordel for disse domstole.

13. I første instans erklærede tribunal d'arrondissement de Luxembourg (kredsdomstolen i Luxembourg, Luxembourg) sig inkompetent til at behandle sagen, fordi indstævnte i hovedsagen skulle anses for forbruger i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i Lugano II-konventionens artikel 15. Kredsdomstolen var af den opfattelse, at værnetingsaftalen til fordel for de luxembourgske domstole derfor ikke kunne gøres gældende, idet den ikke opfyldte fravigelsesbestemmelserne i Lugano II-konventionens artikel 17.

14. I anden instans stadfæstede Cour d'appel (appeldomstol, Luxembourg) afgørelsen om, at de luxembourgske domstole ikke havde kompetence til at pådømme sagen.

15. Appellanten i hovedsagen har iværksat kassationsappel, hvorunder selskabet har fremført tre anbringender.

16. Af anmodningen om præjudiciel forelæggelse fremgår det dels, at den forelæggende ret finder det første anbringende ugrundet, dels at den endnu ikke har truffet endelig afgørelse om det andet og det tredje anbringende.

17. Appellanten i hovedsagen har ved sit andet anbringende om tilsidesættelse af Lugano II-konventionens artikel 15 anfægtet Cour d'appels (appeldomstol) betragtning om, at den investering, som indstævnte i hovedsagen foretog takket være låneaftalen, blev gennemført med ikkeerhvervsmæssige formål for øje.

18. Ved sit tredje anbringende, ligeledes om tilsidesættelse af denne bestemmelse, har appellanten i hovedsagen foreholdt Cour d'appel (appeldomstol), at den ikke tog hensyn til den omstændighed, at den låneaftale, som indstævnte i hovedsagen indgik, ikke er omfattet af direktiv 2008/48, der udelukker kreditaftaler med et samlet beløb på over 75 000 EUR fra sit anvendelsesområde. Selv om begrebet »forbruger« som omhandlet i Lugano II-konventionens artikel 15 er et selvstændigt begreb, kan en låneaftale med et samlet beløb på over 75 000 EUR således ifølge appellanten i hovedsagen ikke anses for at være en forbrugeraftale ved anvendelsen af denne bestemmelse.

19. I lyset af disse anbringender ønsker Cour de cassation (kassationsdomstol) oplyst, om anvendelsesområdet for direktiv 2008/48 har betydning for definitionen af begrebet »forbruger« som omhandlet i Lugano II-konventionens artikel 15.

IV. Det præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

20. Det er under disse omstændigheder, at Cour de cassation du Luxembourg (kassationsdomstol, Luxembourg) har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Kan en person, der har indgået en kreditaftale, som, henset til det samlede kreditbeløb, ikke er omfattet af [direktiv 2008/48], anses for »forbruger« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 15 i [Lugano II-konventionen], i mangel af nationale bestemmelser til gennemførelse af bestemmelserne i nævnte direktiv på områder, som ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde, med den begrundelse, at aftalen er indgået med et formål, som ikke vedrører vedkommendes erhvervsmæssige virksomhed?«

21. Forelæggelsesafgørelsen indgik til Domstolens Justitskontor den 11. december 2017.

22. Parterne i hovedsagen, den luxembourgske, den portugisiske og den schweiziske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg til Domstolen.

V. Bedømmelse

A. Indledende bemærkning

23. Den forelæggende ret ønsker med sit præjudicielle spørgsmål oplyst, om en person, der til private formål har indgået en kreditaftale, som på grund af det samlede kreditbeløb ikke er omfattet af direktiv 2008/48, i mangel af nationale bestemmelser til gennemførelse af bestemmelserne i dette direktiv på områder, som ikke er omfattet af dets anvendelsesområde, alligevel kan anses for forbruger i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i Lugano II-konventionens artikel 15.

24. Den forelæggende ret har i sin forelæggelsesafgørelse anført, at det er det andet og det tredje appelanbringende fremført af appellanten i hovedsagen, som har fået den til at forelægge Domstolen et spørgsmål om fortolkningen af Lugano II-konventionens artikel 15. Det andet anbringende vedrører imidlertid ikke sammenhængen mellem denne konvention og direktiv 2008/48. Med dette anbringende synes appellanten i hovedsagen at bestride, at indstævnte i hovedsagen skulle have handlet med private formål for øje ved indgåelsen af den omhandlede aftale.

25. Tilsvarende har Kommissionen i sit skriftlige indlæg anført, at den nærer tvivl med hensyn til den forelæggende rets bedømmelse på dette punkt. Den luxembourgske regering sætter ikke spørgsmålstegn ved denne kvalificering af de faktiske omstændigheder, men nøjes med at fremsætte abstrakte bemærkninger vedrørende forbrugeraftalers karakter og formål.

26. Under disse omstændigheder forekommer det andet appelanbringende og Kommissionens bemærkninger mig at vedrøre den forudsætning, som den forelæggende ret har lagt til grund. Domstolen anmodes således ikke om at tage stilling til, om andre omstændigheder i hovedsagen, ud over det samlede kreditbeløb, gør det muligt at forsvare det synspunkt, at den indstævnte i hovedsagen ikke skal anses for forbruger.

27. Under alle omstændigheder indeholder anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke oplysninger, som ville kunne gøre det muligt ex officio at behandle dette spørgsmål grundigt. Alle de oplysninger, som er forelagt Domstolen, hidrører fra appellanten i hovedsagen, som bestrider, at de luxembourgske domstole skulle være inkompetente til at pådømme sagen. Uanset den tvivl, der kan være i denne henseende, og under hensyn til kompetencefordelingen mellem Domstolen og de nationale retter, vil jeg herefter ikke behandle spørgsmålet om, hvorvidt den indstævnte i hovedsagen handlede med private formål for øje i forbindelse med indgåelsen af kreditaftalen. Følgelig vil jeg i dette forslag til afgørelse alene fokusere på bedømmelsen af den retlige problemstilling, som kommer til udtryk i det præjudicielle spørgsmål, således som den forelæggende ret har formuleret det.

B. Parternes synspunkter

28. Det er kun appellanten i hovedsagen, som er af den opfattelse, at Lugano II-konventionens artikel 15 er til hinder for, at en låntager, der har indgået en kreditaftale, som på grund af kreditbeløbet ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2008/48, anses for forbruger. Appellanten i hovedsagen har for det første – under henvisning til den forklarende rapport udarbejdet af professor Fausto Pocar om Lugano II-konventionen⁶ – gjort gældende, at konventionens artikel 15 skal fortolkes i lyset af EU-lovgivningen og navnlig direktiv 2008/48⁷. Appellanten i hovedsagen har for det andet i det væsentlige anført, at lovgiver ved at udelukke kreditaftaler med et kreditbeløb på over 75 000 EUR fra dette direktivs anvendelsesområde har fundet, at personer, som indgår kreditaftaler på højere beløb end dette, ikke har brug for særlig beskyttelse. Fordelen af kompetenceregler såsom Lugano II-konventionens artikel 15 bør derfor ikke udstrækkes til personer, som ikke har behov for særlig beskyttelse.

29. Indstævnte i hovedsagen, den portugisiske og den schweiziske regering samt Kommissionen er derimod af den opfattelse, at fortolkningen af Lugano II-konventionens artikel 15 ikke afhænger af direktiv 2008/48. De har i det væsentlige anført, at begrebet »forbruger« i denne bestemmelse skal fortolkes selvstændigt og dermed uafhængigt af de grænser vedrørende det samlede kreditbeløb, som er angivet i artikel 2, stk. 2, litra c), i direktiv 2008/48.

6 – EUT 2009, C 319, s. 1 (herefter »Pocar-rapporten«).

7 – Jf. punkt 81 i Pocar-rapporten.

C. Analyse

30. Det præjudicielle spørgsmål henviser, således som det er formuleret af den forelæggende ret, til begrebet »forbruger« som omhandlet i Lugano II-konventionen og i direktiv 2008/48. Når dette er sagt, vedrører det egentlige retlige problem i den foreliggende sag ikke direkte definitionerne af begrebet »forbruger« i Lugano II-konventionen og i direktiv 2008/48, men definitionerne af begreberne »aftale« og »transaktion« i nævnte konventions artikel 15 og i nævnte direktivs artikel 3.

31. Inden for rammerne af disse to retsakter er kernen i definitionen af begrebet »forbruger« faktisk i vidt omfang identisk.

32. Ifølge artikel 3, litra a), i direktiv 2008/48 forstås ved »forbruger« en fysisk person, der i forbindelse med transaktioner, som er omfattet af dette direktiv, »ikke handler som led i sin erhvervmæssige virksomhed«.

33. Tilsvarende er en forbruger efter ordlyden i Lugano II-konventionens artikel 15 en person, der har indgået en aftale »med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervmæssige virksomhed«.

34. Den væsentligste forskel mellem ovennævnte bestemmelse i direktiv 2008/48 og bestemmelsen i Lugano II-konventionen vedrører således, i hvert fald i forbindelse med denne sag, det forhold, at en forbruger optræder i »aftaler indgået af [forbrugeren]« eller i »transaktioner, som er omfattet af [direktiv 2008/48]«.

35. Selv om begrebet »transaktion« ikke defineres i direktiv 2008/48, angives det dog i stk. 2 i artikel 2, med overskriften »Anvendelsesområde«, på hvilke aftaler direktivet ikke finder anvendelse. Det fremgår navnlig af direktivets artikel 2, stk. 2, litra c), at det ikke finder anvendelse på kreditaftaler med et samlet kreditbeløb på under 200 EUR eller på over 75 000 EUR.

36. Til gengæld angives det udtrykkeligt i anden del af Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, hvilke aftaler indgået af en forbruger i ovennævnte forstand bestemmelserne i konventionens afsnit II, afdeling 4, finder anvendelse på. Lugano II-konventionen begrænser således ikke anvendelsesområdet for bestemmelserne i denne afdeling til aftaler med et kreditbeløb, som er over eller under en bestemt værdi.

37. Som afslutning på denne del af min bedømmelse skal jeg derfor bemærke, at begrebet »aftale« i Lugano II-konventionens artikel 15 og begrebet »transaktion« i direktiv 2008/48 er uafhængige af hinanden hvad angår det samlede kreditbeløb, som tildeles en låntager. Begrebet »transaktion« som omhandlet i artikel 3, litra a), sammenholdt med artikel 2, stk. 2, litra c), i dette direktiv bestemmer i øvrigt dets anvendelsesområde og er ikke tiltænkt at skulle anvendes uden for rammerne af det. Definitionerne af begrebet »forbruger« i Lugano II-konventionen og direktiv 2008/48, hvorved en forbruger beskrives ved henvisning til henholdsvis en »aftale« og en »transaktion«, forekommer mig derfor også at være uafhængige af hinanden, i hvert fald hvad angår det samlede kreditbeløb, som tildeles i henhold til en omhandlet aftale.

38. Jeg vil nu, under hensyntagen til parternes argumenter, sammenholde den ovenfor angivne fortolkning for det første med Domstolens praksis og den heri udtrykte idé om sammenhæng mellem de EU-retlige begreber og for det andet med forklaringerne i Pocar-rapporten vedrørende Lugano II-konventionens artikel 15. Endelig vil jeg for det tredje under hensyntagen til formuleringen af det præjudicielle spørgsmål analysere den eventuelle betydning for besvarelsen af dette spørgsmål af det lovgivningsmæssige valg med hensyn til gennemførelsen af direktiv 2008/48 i national ret.

1. Sammenhæng mellem de EU-retlige begreber

39. Jeg har sympati for det argument, som nogle parter har gjort gældende, om, at Domstolen i Vapenik-dommen⁸ har fastslået, at for at sikre såvel respekten for de mål, som EU-lovgiver forfølger på området for forbrugeraftaler, som sammenhængen i EU-retten skal der særligt tages hensyn til begrebet »forbruger« indeholdt i andre EU-retlige bestemmelser.

40. Det forekommer mig åbenbart, at hovedbudskabet i denne passage i Vapenik-dommen⁹ ikke kun vedrører fortolkningen af begrebet »forbruger«, men alle EU-retlige begreber. Idéen om, at begrebet »aftale« i Lugano II-konventionens artikel 15 skal fortolkes i lyset af begrebet »transaktion« i artikel 3, litra a), i direktiv 2008/48, sammenholdt med dette direktivs artikel 2, stk. 2, litra c), forekommer mig imidlertid ikke overbevisende.

41. Det er korrekt, at Lugano II-konventionen ikke kun binder EU-medlemsstaterne. Selv om Lugano II-konventionens territoriale anvendelsesområde er større end det territoriale anvendelsesområde for forordning (EF) nr. 44/2001¹⁰ og for dennes efterfølger, forordning (EU) nr. 1215/2012¹¹, hænger relevansen af hovedbudskabet i Vapenik-dommen¹² i forhold til den foreliggende sag imidlertid sammen med, at konventionen og disse forordninger har samme formål, samme systematik og samme kompetenceregler¹³. Desuden er de retter, som skal anvende og fortolke Lugano II-konventionen, forpligtede til at sikre en konvergerende fortolkning af tilsvarende bestemmelser i disse instrumenter¹⁴. For det første skal Lugano II-konventionen derfor ses på baggrund af et vedvarende samspil mellem Bruxelles-ordningen og Lugano-ordningen¹⁵. For det andet skal begreberne i Lugano II-konventionens artikel 15 ligesom bestemmelserne i disse forordninger fortolkes selvstændigt, først og fremmest ud fra konventionens opbygning og formål, for at sikre Lugano II-konventionens ensartede anvendelse i alle de stater, som er bundet af den¹⁶.

42. Når dette er sagt, mener jeg ikke, at der kan udledes nogen lære af Vapenik-dommen¹⁷, som gør det muligt at tale for en benægtende besvarelse af det præjudicielle spørgsmål, som er stillet i denne sag.

43. For det første fortolkede Domstolen i denne dom bestemmelserne i forordning (EF) nr. 805/2004¹⁸, som indgår i det regelsæt, hvorved Unionen sigter mod at etablere et retligt samarbejde om civilretlige spørgsmål med grænseoverskridende virkninger. Domstolen fastslog i denne sammenhæng, at i betragtning af, at de bestemmelser, der er indført ved forordning nr. 805/2004, har *karakter af at komplettere* bestemmelserne i forordning nr. 44/2001, er sidstnævnte bestemmelser særligt relevante¹⁹.

8 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, præmis 25).

9 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, præmis 25).

10 – Rådets forordning af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1).

11 – Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 12.12.2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1).

12 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, præmis 25).

13 – Jf. i denne retning udtalelse 1/03 (ny Luganokonvention) af 7.2.2006 (EU:C:2006:81, punkt 152).

14 – Jf. protokol nr. 2 om ensartet fortolkning af konventionen og om det stående udvalg (EUT 2007, L 339, s. 27). Jf. ligeledes dom af 20.12.2017, Schlömp (C-467/16, EU:C:2017:993, præmis 47).

15 – Jf. mit forslag til afgørelse Schlömp (C-467/16, EU:C:2017:768, punkt 23).

16 – Jf. dom af 28.1.2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 22), samt mit forslag til afgørelse i denne sag (C-375/13, EU:C:2014:2135, punkt 33).

17 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

18 – Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 21.4.2004 om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument for ubestridte krav (EUT 2004, L 143, s. 15).

19 – Dom af 5.12.2013, Vapenik (C-508/12, EU:C:2013:790, præmis 25). Jf. hvad angår den kompletterende karakter af forordning nr. 805/2004 ligeledes 20. betragtning til forordningen, hvorefter kreditor frit bør kunne vælge, om han vil anmode om attestering som et europæisk tvangsfuldbyrdsdokument i forbindelse med et ubestridt krav eller i stedet benytte ordningen for anerkendelse og fuldbyrdelse efter forordning nr. 44/2001 eller andre EU-instrumenter.

Stadig i forbindelse med sammenhængen i de EU-retlige instrumenter henviste²⁰ Domstolen herefter til direktiv 93/13/EØF²¹ og forordning (EF) nr. 593/2008²². Valget af disse to EU-retlige instrumenter i den situation, som er omhandlet i Vapenik-dommen²³, forekommer mig indlysende. Forordning nr. 593/2008 indfører lovvalgsregler, som også *kompletterer* reglerne om international kompetence i forordning nr. 44/2001²⁴, hvorimod direktiv 93/13, selv om det som direktiv 2008/48 harmoniserer materielle retsregler, principielt finder anvendelse på alle forbrugeraftaler og derfor *indfører en universel standard*²⁵ for forbrugerbeskyttelsen i Unionen²⁶.

44. I lyset af Vapenik-dommen²⁷ er valget af EU-retlige instrumenter, der skal tages hensyn til ved fortolkningen af begreber i en anden retsakt, således ikke vilkårligt. Det er betegnende, at selv om sagen, som gav anledning til denne dom, vedrørte betaling af det skyldige beløb i henhold til en låneaftale, henviste Domstolen ikke til direktiv 2008/48. På samme måde mener jeg ikke, at direktiv 2008/48, i lyset af omstændighederne i den foreliggende sag, kan have afgørende betydning for fortolkningen af Lugano II-konventionens artikel 15.

45. For det andet udledte Domstolen i Vapenik-dommen²⁸ af ovennævnte tre EU-retlige instrumenter en unik lære med en ganske generel rækkevidde, hvorefter det forbrugerbeskyttelsesformål, der er fastsat i de EU-retlige bestemmelser, hvormed der tilsigtes ligeværdighed mellem parterne i kontrakter, der indgås mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, udelukker anvendelsen af disse bestemmelser på personer, som ikke er berettiget til denne beskyttelse²⁹. Den opfattelse, at en aftalepart på grund af en bestemmelse i en aftale om f.eks. det samlede kreditbeløb ikke skal anses for forbruger i et direktivs forstand, kan imidlertid ikke betragtes som en generel lære, som er sammenlignelig med den i Vapenik-dommen omhandlede³⁰.

20 – Dom af 5.12.2013, Vapenik (C-508/12, EU:C:2013:790, præmis 26 og 29).

21 – Rådets direktiv af 5.4.1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).

22 – Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 17.6.2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT 2008, L 177, s. 6).

23 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

24 – I denne henseende bemærker jeg, at Domstolen anvendte et lignende ræsonnement i dom af 26.5.1982, Ivenel (133/81, EU:C:1982:199, præmis 15), og af 8.3.1988, Arcado (9/87, EU:C:1988:127, præmis 15). I disse domme henviste Domstolen til bestemmelser i konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, undertegnet i Rom den 19.6.1980 (EFT 1980, C 282, s. 1), ved fortolkningen af en af bestemmelserne i konventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978, L 304, s. 17). Jf. for et andet eksempel på dette ræsonnement dom af 14.11.2002, Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, præmis 43), hvori Domstolen fortolkede bestemmelserne i sidstnævnte konvention i lyset af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14.6.1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366), som fastsatte regler om samordning af de nationale lovgivninger om social sikring.

25 – Jf. hvad angår den rolle, som direktiv 93/13 spiller i Unionens retsorden, mit nyligt fremsatte forslag til afgørelse Abanca Corporación Bancaria og Bankia (C-70/17 og C-179/17, EU:C:2018:724, punkt 52-55).

26 – Jf. i tråd hermed dom af 10.9.2015, Holterman Ferho Exploitatie m.fl. (C-47/14, EU:C:2015:574, præmis 41 og 42), hvori Domstolen fortolkede begrebet »arbejdstager« som omhandlet i artikel 18 i forordning nr. 44/2001 i lyset af fortolkningerne af dette begreb i relation til artikel 45 TEUF og flere EU-retsakter. På grundlag af disse fortolkninger rekonstruerede Domstolen den universelle eller i hvert fald den generelle definition af det EU-retlige begreb »arbejdstager«.

27 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

28 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, præmis 26-31).

29 – Denne fortolkning understøttes af dommen af 25.1.2018, Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37, præmis 28), hvori Domstolen bekræfter Vapenik-dommen, som fastslår, at der også skal tages hensyn til begrebet »forbruger« indeholdt i andre EU-retlige bestemmelser. Med undtagelse af en temmelig generel henvisning til artikel 169, stk. 1, TEUF indeholder Schrems-dommen imidlertid ikke henvisninger til andre EU-retlige bestemmelser. Efter at have nævnt artikel 169, stk. 1, TEUF, fastslår Domstolen nærmere bestemt, at en fortolkning af begrebet »forbruger«, som udelukker visse former for virksomhed, ville forhindre et effektivt forsvar af de rettigheder, som forbrugere har i forhold til de erhvervsdrivende, som de har indgået kontrakter med, og at en sådan fortolkning udgør en tilsidesættelse af formålet, som fremgår af denne bestemmelse i traktaten, om at fremme deres ret til at organisere sig for at beskytte deres interesser. Man kunne endda drage den slutning, at der på trods af henvisningen til Vapenik-dommen i Schrems-dommen (præmis 28) ikke er tale om en afstemt fortolkning af begrebet »forbruger«, men om en systemisk fortolkning, som sikrer EU-rettens effektive virkning og dens forbrugerbeskyttelsesformål.

30 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

46. Endelig har Domstolen for det tredje – endda i forbindelse med bestemmelser, som udtrykkeligt, og som angivet i betragtningerne hertil, tilstræber sammenhæng³¹, nemlig forordning nr. 864/2007 og nr. 44/2001 – i Kainz-dommen³², som er afsagt efter Vapenik-dommen³³, anført, at »[d]en tilsigtede sammenhæng [...] under ingen omstændigheder [må] medføre, at bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 fortolkes i strid med denne forordnings struktur og formål«.

47. Der er således betydelig forskel på formålene med direktiv 2008/48 og Lugano II-konventionen. Direktiv 2008/48 har til formål at harmonisere visse aspekter af forbrugerkreditaftaler, herunder bl.a. kravene vedrørende oplysninger til forbrugere og låntagere, hvorimod Lugano II-konventionen har til formål at fastsætte regler, der gør det muligt at fastslå, hvilken domstol der har kompetence til at afgøre tvister på det civil- og handelsretlige område. Bestemmelserne i denne konventions afsnit II, afdeling 4, er begrundet i et ønske om at beskytte forbrugeren som den part i kontrakten, der må antages at være økonomisk set svagere og retligt set mindre erfaren end medkontrahenten.

48. Den parallel, som den forelæggende ret sigter til i det præjudicielle spørgsmål, nemlig at tærsklerne vedrørende det samlede kreditbeløb i direktiv 2008/48 afgrænser rækkevidden af artikel 15 i Lugano II-konventionen, ville føre til den situation, at personer, som har indgået en kreditaftale med et beløb på under 200 EUR, ikke ville blive anset for forbrugere og ikke ville kunne påberåbe sig denne bestemmelse i Lugano II-konventionen. Imidlertid er en sådan situation efter min opfattelse ikke i overensstemmelse med formålene med Lugano II-konventionen. Det er indlysende, at der ikke er væsentlig forskel på den formodede svagere stilling for en person, som har indgået en kreditaftale på 100 EUR, i forhold til en person, som har indgået en kreditaftale på 200 EUR.

49. Sammenfattende kan der hentes inspiration i andre EU-retlige instrumenter ved fortolkningen af bestemmelserne i Lugano II-konventionen eller i Unionens internationale privatret generelt. Disse instrumenter kan således udgøre indikationer i forhold til, hvordan begreber i sådanne bestemmelser skal fortolkes.

50. Ved en sådan fortolkning, hvor der hentes inspiration i andre EU-retlige instrumenter, må der imidlertid udvises forsigtighed, således at der ikke drages for vidtgående konklusioner. De retlige instrumenter skal således for det første udvælges omhyggeligt under hensyn til deres sammenhæng med den retsakt, der fortolkes, og deres rolle i Unionens retsorden. Selv om man kan udlede en lære med en generel rækkevidde af sådanne inspirationskilder, kan denne lære for det andet dog ikke vedrøre den mindste detalje, hvorved EU-lovgiver fastsætter anvendelsesområdet for retlige instrumenter med en specifik og begrænset rækkevidde. Endelig må en sammenhængende fortolkning af begreber i retsakter inden for Unionens internationale privatret ikke føre til, at bestemmelserne i disse retsakter fortolkes i strid med deres struktur og formål.

51. I lyset af disse tre betragtninger kan den parallel for så vidt angår begreberne i Lugano II-konventionen og direktiv 2008/48, som er omhandlet i det præjudicielle spørgsmål, således ikke godtages.

31 – Ifølge syvende betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11.7.2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) (EUT 2007, L 199, s. 40) bør forordningens materielle anvendelsesområde og bestemmelser stemme overens med forordning nr. 44/2001 og med instrumenter vedrørende lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser.

32 – Dom af 16.1.2014 (C-45/13, EU:C:2014:7, præmis 20).

33 – Dom af 5.12.2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

2. Pocar-rapporten

52. Som anført af flere parter i deres skriftlige indlæg fremgår det af punkt 81 i Pocar-rapporten, at det brede koncept for begrebet »forbrugeraftaler«, som er anlagt i forbindelse med Lugano II-konventionens artikel 15, omfatter alle aftaler, der er reguleret som forbrugeraftaler i Unionens direktiver, herunder aftaler, i henhold til hvilke en kreditgiver yder eller giver tilsagn om at yde en forbrugerkredit i form af udskudt betaling, lån eller anden tilsvarende form for finansiel facilitet, for så vidt som de er omfattet af bestemmelserne i direktiv 87/102/EØF³⁴, der som nævnt er ophævet og erstattet af direktiv 2008/48³⁵.

53. Den konklusion, som appellanten i hovedsagen drager af denne passage i Pocar-rapporten, ifølge hvilken det præjudicielle spørgsmål skal besvares benægtende, synes dog ikke at være i overensstemmelse med, hvad rapportens forfatter har haft til hensigt.

54. Jeg er ligesom Kommissionen af den opfattelse, at for at forstå punkt 81 i Pocar-rapporten må det nøje bestemmes, hvilken rolle Lugano II-konventionens artikel 15 spiller i den kompetenceordning, som konventionen indfører.

55. I henhold til forgængerer for Lugano II-konventionen, dvs. den første Luganokonvention³⁶, fandt bestemmelserne i afsnit II, afdeling 4, ifølge denne konventions artikel 13 anvendelse på et begrænset antal kategorier af aftaler. Artikel 15 i Lugano II-konventionen har i betydeligt omfang udvidet den række af aftaler, som er omfattet af bestemmelserne i denne afdeling.

56. Som det fremgår af punkt 81 i Pocar-rapporten, tales der i artikel 13, stk. 1, nr. 3, i Luganokonventionen om »andre kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsørengstande«, mens artikel 15, stk. 1, litra c), i Lugano II-konventionen henviser til »alle andre tilfælde«, uden nogen indskrænkende præcisering af genstanden for en omhandlet aftale. Til illustration af omarbejdningen af anvendelsesområdet for bestemmelserne i afsnit II, afdeling 4, i Luganokonventionen henvises der i Pocar-rapporten til flere EU-direktiver. Disse henvisninger skal imidlertid ikke forstås således, at anvendelsesområdet for henholdsvis direktiverne og Luganokonventionen er blevet koordineret ned i mindste detalje. Til gengæld tjener henvisningerne til illustration hvad angår de aftaler, som, henset til deres genstand, er omfattet af bestemmelserne i afsnit II, afdeling 4, i Lugano II-konventionen.

57. Det kan således ikke ud fra en læsning af Pocar-rapporten konkluderes, at en aftale, som, henset til sit formål, generelt falder inden for anvendelsesområdet for direktiv 2008/48, men som på grund af det samlede kreditbeløb er udelukket fra dets anvendelsesområde, ikke automatisk er omfattet af bestemmelserne i afsnit II, afdeling 4, i Lugano II-konventionen.

34 – Rådets direktiv af 22.12.1986 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkredit (EFT 1987, L 42, s. 48).

35 – Jeg bemærker i denne forbindelse, at parterne fortolker punkt 81 i Pocar-rapporten forskelligt. Appellanten i hovedsagen er af den opfattelse, at Lugano II-konventionens artikel 15 skal fortolkes i lyset af direktiv 2008/48. Den schweiziske regering fortolker punkt 81 i Pocar-rapporten således, at alle aftaler, som er omfattet af direktiv 2008/48, også er omfattet af begrebet »forbrugeraftaler« som omhandlet i Lugano II-konventionen. Det kan imidlertid ikke deraf modsætningsvist sluttes, at aftaler automatisk er udelukket fra anvendelsesområdet for de forbrugerbeskyttende bestemmelser i Lugano II-konventionen, alene fordi de ikke er omfattet af ovennævnte direktiv eller instrumenter, som har erstattet det, dvs. direktiv 2008/48. Kommissionen forsvarer derimod snarere den fortolkning af rapportens punkt 81, som fremføres i dette forslags punkt 55 og 56.

36 – Konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Lugano den 16.9.1988 (EFT 1988, L 319, s. 9, herefter »Luganokonventionen«).

3. Betydningen af det lovgivningsmæssige valg med hensyn til gennemførelsen af direktiv 2008/48 for besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål

58. Formuleringen af det præjudicielle spørgsmål indbyder til at undersøge, om besvarelsen af det afhænger af den nationale lovgivers valg med hensyn til, om den vil anvende gennemførelsesbestemmelserne til direktiv 2008/48 på områder, der ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde. Medlemsstaternes beføjelse hertil er udtrykkeligt anerkendt i tiende betragtning til direktiv 2008/48, i henhold til hvilken »[e]n medlemsstat vil [...] kunne bibeholde eller indføre national lovgivning svarende til dette direktivs bestemmelser eller visse af dette direktivs bestemmelser om kreditaftaler uden for dette direktivs anvendelsesområde, f.eks. om kreditaftaler med beløb på under 200 EUR eller på over 75 000 EUR«.

59. I lyset af ovenstående betragtninger, og henset navnlig til, at begreberne i Lugano II-konventionens artikel 15 skal fortolkes selvstændigt, kan man imidlertid ikke nå frem til noget andet resultat end det, at den nationale lovgivers valg hvad angår anvendelsesområdet for de bestemmelser, som er vedtaget i forbindelse med gennemførelsen af direktiv 2008/48, er uden relevans i forhold til det retlige problem, som det præjudicielle spørgsmål rejser.

60. Som den schweiziske regering desuden har anført, skal der tages hensyn til det forhold, at nogle af de stater, som er bundet af Lugano II-konventionen, ikke anvender direktiv 2008/48. Uanset hvordan det præjudicielle spørgsmål udlægges, vil det således kunne vise sig, at retsreglerne i den pågældende stat eventuelt ikke indeholder bestemmelser til gennemførelse af direktiv 2008/48.

61. På baggrund af analysen ovenfor er jeg af den opfattelse, at en person, som har indgået en kreditaftale til private formål, ikke mister sin egenskab af forbruger som omhandlet i Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, skønt den omhandlede aftale på grund af det samlede kreditbeløb ikke er omfattet af direktiv 2008/48. I lyset af Domstolens praksis kan de tærskler vedrørende det samlede kreditbeløb, som er fastsat i dette direktivs artikel 2, stk. 2, litra c), desuden ikke overføres på Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1³⁷. Denne betragtning kan ikke drages i tvivl af forklaringerne i Pocar-rapporten³⁸. Endelig er en ret, som skal anvende Lugano II-konventionens artikel 15, ikke bundet af detaljerede materielle retsregler, som er vedtaget i forbindelse med gennemførelsen af direktiv 2008/48. Den parallel, som der sigtes til i forbindelse med det præjudicielle spørgsmål, gør sig ikke gældende³⁹.

VI. Forslag til afgørelse

62. I lyset af samtlige ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen at besvare det præjudicielle spørgsmål, som er stillet af Cour de cassation (kassationsdomstol, Luxembourg), som følger:

»Artikel 15 i konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, undertegnet den 30. oktober 2007, hvis indgåelse blev godkendt på Fællesskabets vegne ved Rådets afgørelse 2009/430/EF af 27. november 2008, skal fortolkes således, at en person, som har indgået en kreditaftale til private formål, ikke mister sin egenskab af forbruger i denne bestemmelses forstand, skønt den omhandlede aftale på grund af det samlede kreditbeløb ikke er omfattet Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 23. april 2008 om forbruger kreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF.«

37 – Jf. punkt 58-60 i dette forslag til afgørelse.

38 – Jf. punkt 57 i dette forslag til afgørelse.

39 – Jf. punkt 49-51 i dette forslag til afgørelse.